

Уводно обраћање високог представника и специјалног представника ЕУ Валентина Инцка на четвртој сесији Парламента за Европу “Реформа енергетског сектора”

Грађани могу много добити, а моћне интересне групе много изгубити

Даме и господо,

Када је EUSR започео ову серију састанака између парламентарца БиХ и њихових колега из Европске уније и других земаља које теже да се придруже ЕУ, били смо одлучни у томе да не допустимо да то постане тек форум за пријатне и уопштене разговоре. Жељели смо да детаљно и конструктивно размотримотешка питања. Жељели смо да видимо како су парламентарци у другим земљама успјешно одговорили на изазове са којима се тренутно суочава Босна и Херцеговина.

Мислимо да овај приступ може донијети конкретне резултате.

Заједничко искуство свих земаља које су прошле кроз процес придруживања ЕУ је да се највећа препрека за неопходне реформе не налази у техничким или административним захтјевима – она

долази од интересних група.

А интересне групе нигдје нису јаче него у енергетском сектору.

Стога није велико изненађење да је иницијатива која је покренута прије више од пет година да се енергетски сектор у Босни и Херцеговини интегришеса остатком регије и са Европском унијом наишла на отпор. Чињеница је да неке моћне интересне групе имају више користи ако ова земља остане *ван* Европске уније него да буде постигнут брз напредак ка придружењу ЕУ, што жели већина грађана.

Надам се да наш данашњи састанак може резултирати практичном стратегијом којом би се превазишли интереси који спречавају модернизацију енергетског сектора БиХ и његову даљу интеграцију у европски енергетски систем.

Овом задатку морамо приступити са хитношћу коју он захтијева, јер постојећи аранжмани везани за снабдијевање енергијом доносе корист тек малом броју инсајдера, а раде против интереса већине грађана.

Улагања у радна мјеста у БиХ су мања но што би требало да буду; рачуни за услуге које домаћинствима пружају јавна предузећа већи су него што би могли бити.

Не мислим да је то нешто што босанскохерцеговачкипарламентарци желе.

Модернизовани енергетски сектор БиХ, интегрисан у европски систем, значи сигурност снабдијевања, више инвестиција и више радних мјеста. Увјерен сам да је то оно што желите.

Али то дефинитивно није оно што имамо данас.

Све земље регије, укључујући Босну и Херцеговину, потписале су Споразум о успостављању енергетске заједнице у октобру 2005. године. Био је то огроман корак. Њиме су се потписнице обавезале да спроведу важне дијелове *acquis communautaire*—а са циљем креирања јединственог енергетског тржишта и успостављања

механизама за функционисање тржишта мреже.

Енергетска заједница дио је веће иницијативе чија је сврха стварање јединственог енергетског тржишта ЕУ и, као таква, она је важан елемент у приближавању земаља западног Балкана Европској унији.

Босна и Херцеговина ратификовала је тај споразум у јулу 2006. године.

Као што знате, то је коинцидирало са почетком дугог периода политичког застоја, који је готово угасио читав низ пријеко потребних реформи.

Не само да су нове реформе стављене на чекање него је било и покушаја да се реформе које су већ успјешно спроведене пониште.

То је, на примјер, ослабило управљање Електропреносом БиХ и на тај начин успорило улагања у мрежу за пренос електричне енергије.

Електропренос БиХ био је један од примјера успјеха у БиХ у посљедњих неколико година. Кроз рационализацију преноса електричне енергије порасла је могућност реализације потенцијала ове земље као једног од највећих регионалних играча у области електричне енергије.

Грађани Босне и Херцеговине у цјелини имали су користи од све конкурентнијих цијена услуга јавних предузећа – укључујући рачуне за поједина домаћинства.

Електропренос БиХ успостављен је на основу државног закона који је усвојио Парламент БиХ након Споразума између ентитетских премијера и то је био услов из Европског партнерства.

Тако да имамо веома јасну слику.

Формирање интегрисаног енергетског тржишта у Босни и

Херцеговини, које је такође интегрисано у регионално енергетско тржиште усклађено са ЕУ, дио је договорене и прецизне стратегије.

Ова стратегија већ је почела да даје резултате у виду осјетних погодности које доноси грађанима Босне и Херцеговине.

Она потенцијално може донијети још многе предности, у облику зараде од извоза електричне енергије и привлачења улагања зато што су, као што знате, ефикасне и конкурентне комуналне услуге од кључног значаја у настојањима да се привуче капитал који ће омогућити нова радна мјеста у Босни и Херцеговини.

Имајући то на уму, зашто се активно угрожава несметано функционисање Електропреноса БиХ, чиме се онемогућава даљња модернизација енергетског тржишта?

Већ сам то рекао и опет ћу поновити. То се дешава зато што би одређене интересне групе изгубиле ако би се све просперитетнија БиХ снажније интегрисала у остатак региона и ЕУ.

Четири и по године након што је Босна и Херцеговина потписала Споразум о формирању енергетске заједнице, још увијек није имплементирала основне одредбе овог споразума.

Неке од најважнијих преосталих обавеза су:

- усаглашавање и имплементација државне стратегије за електричну енергију,
- доношење државног закона о гасу и
- осигурање оптималног функционисања Електропреноса БиХ, за добробит грађана БиХ.

Умјесто тога, ентитети имплементирају међусобно неспојиве стратегије за електроенергетски сектор, државни закон о гасу још увијек није достављен Парламенту, а Електропренос БиХ још увијек не функционише у складу са својим надлежностима дефинисаним законом.

Политичке структуре у БиХ показале су да нису у стању или да не желе да испунесвоје обавезе према међународним партнерима и властитим грађанима у области реформе енергетског сектора.

То је срамотно и претпостављам да представља политички ризик у изборној години.

Дакле, циљ овог састанка није да упутимо критике органима власти, већ да пронађемо рјешења.

Због тога вјерујем да ће бити изузетно корисно саслушати искуства енергетских стручњака из сусједних земаља и Европске уније.

Као што сам раније споменуо, све земље чланице ЕУ су доживјеле отпор у области реформе електроенергетског сектора. Баш као што милиони грађана могу добити много, постоји мали број интересних група које могу изгубити много.

Морамо се фокусирати на то како да елиминишемо или спријечимо овај отпор.

Вјерујем да би дио рјешења био јавно обзнанити какву штету наносе грађанима сви они који се противе овој реформи.

Да будем прецизнији: процес придруживања ЕУ захтијева државне надлежности за енергетски сектор као предуслов за успостављање економичних енергетских мрежа. Због тога нема апсолутно никаквог смисла да је највише активности у протекле три године потенцирано на ентитетском нивоу.

Чињеница је да се можете поставити у улогу заштитника људи само ако конкретно дјелујете како би унаприједили њихове шансе за запослење као и изгледе за приступање Европској унији, а не обрнуто.

Дакле, парламентарни представници БиХ ће испунити интересе грађана БиХ када Босна и Херцеговина испоштује договоре које је постигла, како са сусједима, тако и са Европском унијом, а ти договори захтијевају интегрисано енергетско тржиште у БиХ,

интегрисано енергетско тржиште југоисточне Европе, те интегрисано енергетско тржиште ЕУ.

Како би помогла да се то оствари, дозволите да још једном нагласим да Босна и Херцеговина мора израдити стратегију за енергетски сектор, донијетизакон о гасу, те професионално и одговорно управљати предузећем за пренос електричне енергије.

Надам се да ће данашњи састанак резултирати приједлозима који ће омогућити да се то оствари.

Хвала.